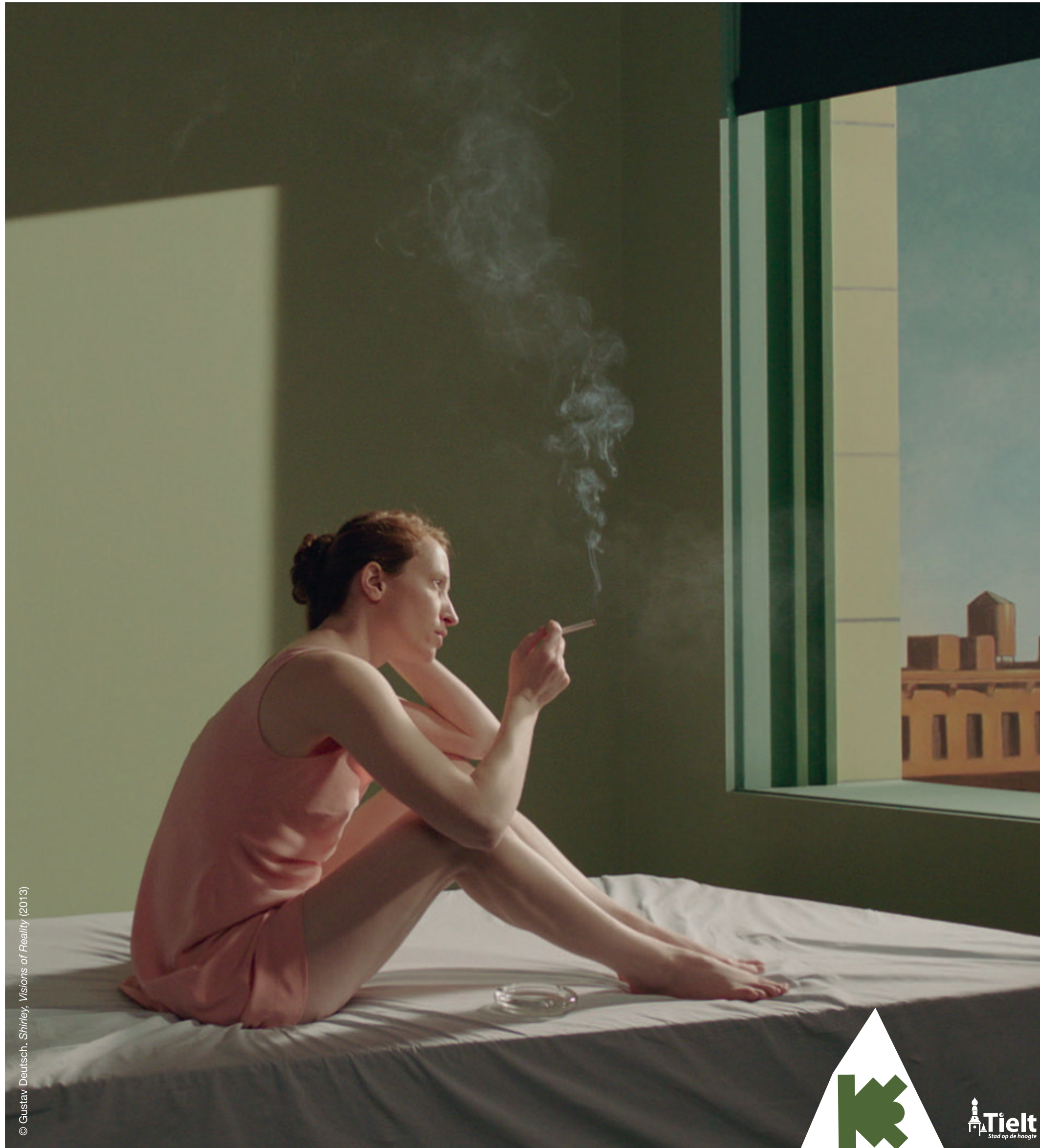

STIL IN BEWEGING

22/02
23/03

David Claerbout
Gustav Deutsch
Fabrice Souvereyns
Johan Laethem
Ari Versluis & Ellie Uyttenbroek

© Gustav Deutsch, Shirley, Visions of Reality (2013)

www.academietielt.be

OVER TRAAGHEID

Alles is altijd in beweging, ook wat stil staat; we leven in een continu veranderende stroom maar kunnen die niet meer zien. We hebben een wereld van verschijnselen van die stroom afgezonderd en alles eindig gemaakt; zelfs de tijd hebben we in eindigheden onderverdeeld. Daardoor is alles ook vast geworden, en wat ons toch nog te veranderlijk leek werd in graden onderverdeeld; elke onderverdeling weer een vast deel. We gaan enkel nog om met onveranderlijke verschijnselen omdat alleen die zekerheid bieden.

De mens heeft het verloop van de dingen in handen genomen omdat hij daartoe in staat leek. Hij heeft dat verloop weten te versnellen en kan zich nu ook supersnel verplaatsen; hij kan supersnel en super-efficiënt tot stand brengen, maken en zelfs produceren. En dat leek ook vooruitgang op te leveren; alles zou beter worden, de mens zou er beter van worden, zijn leven zou beter worden en de wereld zou beter worden.

Zodat hij nu geen eindeloze veranderingen meer ziet en vasthoudt aan vereenvoudigde strikt afgebakende verschijnselen - abstracties. Tot hij weer voor een probleem komt te staan en de wetenschap vraagt om toch maar met wat verandering rekening te houden en het probleem in het vervolg te vermijden; de versnelling moet een weinig worden vertraagd.

De mens komt wel meer voor problemen te staan als hij het natuurlijke verloop van de dingen naar zijn hand wil zetten. Dat wilde de Griekse tragedie-dichter in de oudheid ook al aantonen; elke mythe ging altijd weer over wat de mens dacht te moeten doen om het verloop in eigen handen te nemen, met alle kwalijke gevolgen van dien. Het begrip „tragedie” verwijst trouwens naar die impact - de traagheid.

Morning Sun, 1952 (Edward Hopper)

De Amerikaanse schilder Edward Hopper was van mening dat hij zijn tijd en alles wat toen gebeurde in geabstraheerde vorm kon afbeelden. De toeschouwer werd het gemakkelijk gemaakt; met één blik op zijn schilderij kon hij alles te weten komen wat nodig was om die schoonheid te zien. Het standpunt van Hopper was zeer beschaafd, menselijk en kunstmatig; in de natuur wordt niet gereduceerd en niets herleid, de verandering wordt niet tegengehouden.

De regisseur **Gustav Deutsch** heeft uit het starre werk van Hopper een zeker tijdsverloop afgeleid met toevoeging van wat veranderingen. Die geven ons onmiddellijk een resem nieuwe details, maar ook nieuwe bedenkingen en de vraag of alles wel zo mooi was als Hopper had gesteld. Deutsch ontdoet het bekijken van een schilderij van snelheid en gewoonte. De toeschouwer was met dat ene beeld nog zeer tevreden, het schilderij behoorde tot zijn gewoonte-omgeving. Hij kende het, en wist het te waarderen; niets van het schilderij kon hem verontrusten. Dat is met Deutsch wel even anders.

Deutsch wijst ons met zijn film „Shirley” op de traagheid die in de menselijke impact op het verloop der dingen verborgen zit; elke impact leidt naar een stukje Griekse tragedie. En hoe trager daar op wordt gewezen hoe duidelijker dat ook wordt getoond.

Het is niet anders met het werk van David Claerbout. Ook hij pakt de stilstaande en vaststaande verschijnselen aan om daaruit beweging af te leiden. Van zodra de toeschouwer een verandering in het stilstaande beeld gewaarwordt, wordt in hem ook spanning opgewekt. Hij wordt wakker geschud, en wil iets doen, hij moet iets doen; er moet gereageerd worden, de gewoonte werd doorbroken. En van zodra het stilstaande werd doorbroken, is het alsof ook de stilte werd doorbroken en de spanning stijgt.

De Nederlandse fotografen **Ari Versluis & Ellie Uyttenbroek** hebben door het verzamelen van mensentypes vooral verschijningsvormen gefotografeerd die gelinkt kunnen worden aan een zelfde manier van handelen of bewegen. Mensen die zich op dezelfde wijze kleden en zich op dezelfde wijze verzorgen, bewegen op dezelfde wijze en handelen op dezelfde wijze; alsof er een eenheidsmens model voor staat. Die eenheidsmens is dan „The invisible man”.

Elke foto toont ook de zelfde stilstaande handeling, en dus een zelfde moment. Er zijn op die manier niet alleen veel mensen gereduceerd worden tot een type, de handelingen van dat type zijn ook nog eens gereduceerd worden tot een moment.

We zien dat wel niet gebeuren in onze werkelijkheid, en niet in die van een ander, enkel in de werkelijkheid van deze fotografen; omdat niemand daar naar op zoek gaat, en niemand die types samen ziet, behalve deze kunstenaars natuurlijk. Zij brengen ze tezamen in een sterk geabstraheerd beeld, waar veel uit valt af te leiden; we moeten het alleen zelf doen maar dat kunnen we ook. Het zijn mensen die we allemaal tegenkomen en zeker al gezien hebben, we kunnen dus zelf de deductie doorvoeren.

En dan zullen we ook zien dat we niet zo uniek zijn als we willen zijn, en dat er dus soorten mensen bestaan. Mensen die zich tot individuen lijken te profileren worden soortgenoten. De belofte van individualiteit heeft voor traagheid gezorgd, we willen te graag een individu zijn die het allemaal alleen kan maar kunnen niet zonder de ander. Het individualisme gaat ook in tegen het natuurlijke verloop der dingen; dieren van een zelfde soort zijn wel degelijk gelijk, mensen van een zelfde soort zijn dus ook gelijk. Als iedereen individueel zou hande-

len, dan zou er geen verbinding meer zijn en zou iedereen met iedereen in botsing komen; er zou geen samenleving meer mogelijk zijn.

Fabrice Souvereyns houdt het bij een heel specifieke beweging - het tekenen - en verandert onophoudelijk het spoor dat hij door dat tekenen op een blad achterlaat. Alle vastheid wordt geweerd; zijn tekeningen worden onhoudbaar en verliezen hun noodzakelijkheid. Het kunstwerk wordt teruggebracht tot een spoor dat verschijnt en weer verdwijnt; en soms een tijdje blijft. Hij gaat voorbij aan de traagheid; of anders, hij laat het nooit tot traagheid komen. De vraag is wel of dit werk nog kan opgenomen worden als kunstwerk, of het nog kan verhandeld of beschouwd worden; en meer algemeen of dergelijk kunstwerk nog representatief kan zijn voor een gemeenschap.

Mijn werk refereert aan de klassementen die in de 18de eeuw werden opgemaakt om levende wezens - vooral zoogdieren en planten - te rangschikken op basis van de vorm. Daaruit volgde vooral dat aan de vorm een oorzaak werd toegekend: een dier had die of die vorm om stand te kunnen houden. Deze zienswijze houdt nog steeds stand, al staat ondertussen vast dat de vorm uit de beweging voortvloeit en niet omgekeerd; een dier heeft die of die vorm omdat het zo beweegt en het houdt stand door de bewegingen die het kan maken, want het moet zich kunnen verdedigen.

Men bleef zich echter op de vorm richten en naar de vorm handelen, wellicht omdat door die vorm de gelijke vorm kon worden geproduceerd. Alles wat leefde werd een product en kon verhandeld worden, het ging niet langer zijn natuurlijke gang; met veel traagheid tot gevolg.

Mijn afbeeldingen kwamen tot stand met digitale middelen; er konden bewegingen worden gemaakt en daaruit menselijk ogende vormen voortvloeien, er kon een soort beschreven worden die op een welbepaalde manier bewoog.

Johan Laethem
Tielt, 04/02/2024

STIL IN BEWEGING
Projectruimte Kunstacademie
Lakenmarkt, Tielt

Open tijdens de secretariaatsuren:
maandag : 13:30 - 17:00
dinsdag : 13:30 - 21:30
woensdag : 13:30 - 21:30
donderdag : 13:30 - 21:30
vrijdag : 13:30 - 21:30
zaterdag : 08:30 - 12:30

CINEMATEK
Koninklijk Belgisch Filmarchief

**HOPSTREET
GALLERY**

**Museum
Leuven**